

CONCEPT

VERKIEZINGSPROGRAMMA

CDA HOOGHEEMRAADSCHAP

DELFLAND

Samen werken aan een weerbaar Delfland

Voorwoord

[volgt door Maarten Jansen, Lijsttrekker Hoogheemraadschap Delfland]

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1. INLEIDING	3
1.1. Samenwerken aan een Weerbaar Delfland.....	3
1.2. Onze uitgangspunten.....	4
1.3. Onze vijf speerpunten	4
HOOFDSTUK 2. VEILIG WATER	9
2.1. Dijken, duinen en kades op orde.....	9
2.2. Delfland denkt mee én bepaalt zijn eigen koers.....	9
2.3. Weerbaar Delfland	10
HOOFDSTUK 3. SCHOON WATER	12
HOOFDSTUK 4. VOLDOENDE WATER	14
4.1. Exoten.....	14
4.2. Industrie.....	15
HOOFDSTUK 5. BETAALBAARHEID EN ORGANISATIE	16
HOOFDSTUK 6. DUURZAAMHEID	18
6.1. Water over de grens.....	19
6.2. Internationale samenwerking	19
HOOFDSTUK 7. SAMENVATTING	20
7.1. Koers.....	20
7.2. Wat willen we bereiken in 2031?	21

Hoofdstuk 1. Inleiding

Samen leven met water, want zonder water geen samenleving. Water is essentieel voor leven. We wonen, werken en ondernemen in een gebied dat alleen dankzij eeuwenlang waterbeheer veilig en leefbaar is. Het CDA voelt zich verantwoordelijk voor een goede waterbalans: niet te veel en niet te weinig. Schoon water voor nu en in de toekomst.

1.1. Samenwerken aan een Weerbaar Delfland

Het waterschap is Nederlands oudste vorm van democratie en internationaal geroemd. De noodzaak van samenwerking stond eeuwenlang voorop. Mensen ontdekten al vroeg dat zij elkaar nodig hadden om zich tegen het water te beschermen. Door samen te werken kunnen we in onze rivierendelta wonen, werken en recreëren. Die eeuwenoude noodzaak tot samenwerking is nog altijd actueel. Sterker nog: de komende decennia wordt zij belangrijker.

Hoogheemraadschap Delfland staat voor grote uitdagingen. Klimaatverandering leidt tot heviger neerslag, langere perioden van droogte, verzilting en toenemende druk op onze waterveiligheid. Tegelijkertijd is de ruimte in Delfland schaars. Er zijn woningen nodig, ondernemers willen kunnen investeren, natuur verdient ruimte en ook infrastructuur, energie, landbouw en glastuinbouw stellen eisen aan onze leefomgeving. Al deze ontwikkelingen vragen ruimte en hebben gevolgen voor het water. Daarom kunnen we water niet los zien van de manier waarop we ons gebied inrichten. Water moet vanaf het begin onderdeel zijn van toekomstige keuzes over wonen, werken, natuur, energie en infrastructuur. Dat vraagt om samenwerking tussen het waterschap, gemeenten, provincie en Rijk, maar vooral ook met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Nederland is een goed draaiende economie en ligt voor een groot deel onder de zeespiegel. Goed waterbeheer is van levensbelang. Voor een redelijke prijs houden de waterschappen Nederland al eeuwen bewoonbaar. Daarom staat het CDA meer dan ooit achter goed functionerende waterschappen!

Het waterschap richt zich op haar kerntaken, zoals veiligheid, voldoende zoet en schoon water. Het CDA vindt het belangrijk dat de waterschappen open in de samenleving staan. Wij willen een waterschap dat -vanuit haar eigen vakbekwaamheid- ruimte geeft aan de deskundigheid en betrokkenheid van inwoners, wetenschappers en ondernemers. Vaak hebben zij innovatieve kennis en ervaring in huis en interessant initiatief. De CDA-fractie luistert naar belanghebbenden, stuurt op het juiste evenwicht tussen lange en korte termijn visie, betaalbaarheid en doelen.

1.2. Onze uitgangspunten

Het CDA wil vanuit vier vertrouwde waarden werken aan de toekomst van Delfland.

Rentmeesterschap betekent dat we het gebied niet alleen voor onszelf beheren. We willen het veilig, leefbaar en gezond doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen. Daarom kijken we bij besluiten niet alleen naar vandaag, maar ook naar de gevolgen op lange termijn.

Solidariteit betekent dat we oog hebben voor verschillende belangen en voor de verdeling van lusten en lasten. Maatregelen hebben gevolgen voor inwoners en ondernemers. We willen daarom zorgvuldig afwegen wie profiteert, wie betaalt en van wie aanpassingen worden gevraagd.

Gespreide verantwoordelijkheid betekent dat overheid en samenleving elkaar nodig hebben. Het waterschap hoeft niet alles zelf te doen. Waar inwoners, ondernemers, natuurorganisaties en andere partijen zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen, willen we dat stimuleren en daarvoor ruimte bieden. Daar hoort ook financiële verantwoordelijkheid bij. De wateropgaven worden groter en vragen investeringen. Juist daarom moeten we zorgvuldig omgaan met belastinggeld. Wat nodig is, moeten we doen. Maar wel doelmatig, uitvoerbaar en betaalbaar, met oog voor een gezonde financiële positie voor huidige én toekomstige generaties.

Rechtvaardigheid houdt in dat we de lasten eerlijk willen verdelen. Dat houdt ook in dat de vervuiler betaalt, zodat niet iedereen hier voor hoeft te betalen. Ook houdt het in dat ons water van iedereen is en dus publiekelijk toegankelijk moet zijn. Er moet ruimte zijn voor alle groepen die gebruik willen maken van het water, zoals recreatievaart, zwemmers, sportvissers, scheepvaart. Wij willen ook dat er rechtvaardigheid tussen generaties is. Dus zorgvuldig omgaan met natuur en milieu. Vanuit deze uitgangspunten kiest het CDA voor vijf speerpunten.

1.3. Onze vijf speerpunten

1. Samen werken aan een toekomstbestendig Delfland

Samenwerking vormt al eeuwen de basis van ons waterbeheer. De uitdagingen van vandaag vragen opnieuw om die gezamenlijke aanpak.

De tijd dat het waterschap vooral vanuit zijn eigen domein kon werken, ligt achter ons. Water raakt aan woningbouw, infrastructuur, economie, landbouw en glastuinbouw, natuur, recreatie en energie. Daarom moet Delfland actief samenwerken met gemeenten, provincie en Rijk én met inwoners, ondernemers, natuurorganisaties, recreanten en kennisinstellingen.

Water moet vanaf het begin onderdeel zijn van ruimtelijke plannen en niet pas aan het einde worden toegevoegd wanneer problemen moeten worden opgelost.

Daarbij erkennen we dat Delfland een veelzijdig gebied is. De uitdagingen in de stad zijn anders dan in het Westland, het veenweidegebied of langs de kust. Niet iedere oplossing past overal. We willen daarom ruimte voor gebiedsgerichte oplossingen en voor kennis en initiatieven vanuit de samenleving.

Waar inwoners, bedrijven of maatschappelijke organisaties zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen, stimuleren en faciliteren we dat.

2. Weerbaar tegen extremen

Klimaatverandering stelt Delfland voor grote uitdagingen. We krijgen te maken met heviger neerslag, langere droge perioden, verzilting en een stijgende zeespiegel.

Daarom omarmen we voor Delfland de beweging uit het Deltaprogramma van maakbaar naar weerbaar.

We blijven investeren in onze sterke basis: veilige dijken en duinen, voldoende capaciteit van gemalen, een goed functionerend stelsel van boezems en polders en voldoende mogelijkheden om water te bergen. Maar techniek alleen is niet voldoende.

We willen water beter kunnen vasthouden en bergen, natuurlijke processen benutten en onze leefomgeving aanpassen aan extremere omstandigheden. Daarbij kijken we ook naar wat inwoners en ondernemers zelf kunnen doen.

Het CDA wil daarom:

1. Blijven investeren in dijken, duinen, gemalen en andere essentiële waterinfrastructuur.
2. Voldoende ruimte creëren voor tijdelijke én permanente waterberging; het CDA denkt aan de Klaas Engelbrechtspolder en uitbreiding van de Woudse Berging; eigenaren van de gebieden moeten gecompenseerd worden bij inzet van de waterbergingen.
3. Beter inzicht in de extra pompcapaciteit die in de toekomst nodig als gevolg van vaker en meer extreme neerslag en zeespiegelstijging.
4. Samen met gemeenten zorgen voor meer ruimte voor groen en water in de bebouwde omgeving.
5. Inwoners stimuleren om tuinen en daken te vergroenen, regenwater op te vangen en regenpijpen waar mogelijk af te koppelen;

6. Samen met de glastuinbouw innovatieve oplossingen voor waterberging en waterbeschikbaarheid stimuleren, zoals Rainlevelr. Het aantal Rainlevelr systemen via waterbassins moet verdubbeld worden.
7. Tijdig anticiperen op toenemende verzilting en langere perioden van droogte.
8. Wij willen dat het effluent van Delfland geschikt gemaakt wordt voor ons oppervlaktewater om in te zetten tijdens droge perioden.
9. Samen met de omgeving een langetermijnperspectief voor de toekomstige inrichting van het watersysteem ontwikkelen.

Daarbij kijken we verder dan één bestuursperiode. Investerings- en ruimtelijke keuzes van vandaag mogen de oplossingen van morgen niet onmogelijk of onnodig duur maken.

3. Zorgvuldig omgaan met financiën en waterschapsbelasting

Goed waterbeheer kost geld. De komende decennia zijn bovendien forse investeringen nodig om dijken, gemalen, waterbergingen en zuiveringen betrouwbaar te houden en aan te passen aan veranderende omstandigheden. Daar moeten we niet voor weghopen. Niet investeren kan uiteindelijk veel duurder zijn.

Tegelijkertijd wordt iedere euro die Delfland uitgeeft opgebracht door inwoners en bedrijven. Het CDA vindt daarom dat het waterschap zorgvuldig en transparant met belastinggeld moet omgaan. De wettelijke kerntaken staan voorop. Investerings- en onderhoudskosten moeten aantoonbaar bijdragen aan de doelen van het waterschap en sober en doelmatig worden uitgevoerd. Daarbij kijken we niet alleen naar de aanschafkosten, maar ook naar beheer, onderhoud, energiegebruik en kosten op lange termijn.

Het CDA blijft staan voor betaalbaarheid van waterschapstaken en lage lasten voor inwoners. Anderzijds moet het werk wel goed gedaan kunnen worden. Dus focus op wettelijke taken en kijken wat nog efficiënter kan. Het CDA streeft naar een beheersbare schuldenlast van Delfland, zodat de rentelast draagbaar blijft en niet ten koste gaat van de taken van Delfland.

Het CDA benadrukt het belang van het structureel versterken van de weerbaarheid van de organisatie, bijvoorbeeld op het gebied van cybersecurity maar ook op het gebied van kritieke installaties.

Waterschappen zijn de meest efficiënte en effectieve overheid. Dat moet zo blijven. Niet voor niets is het waterschap de goedkoopste verzekering tegen wateroverlast en droogte.

4. Voldoende schoon water beschikbaar

Zonder water geen samenleving. Inwoners, natuur, landbouw, glastuinbouw en andere bedrijvigheid zijn allemaal afhankelijk van voldoende water van goede kwaliteit.

De afgelopen droge perioden hebben laten zien dat zoet water niet onbeperkt beschikbaar is. Daarom moeten we zuinig omgaan met zoet water, water beter vasthouden en zoeken naar mogelijkheden voor hergebruik en alternatieve bronnen.

Tegelijkertijd moet de waterkwaliteit in Delfland beter. Daarvoor is samenwerking nodig, maar ook duidelijke handhaving wanneer regels worden overtreden.

In de glastuinbouw zijn flinke stappen gezet om emissies naar het oppervlaktewater terug te dringen. De risico-gestuurde aanpak en harde aanpak van overtreders werkt. Door betere meetmethodes pakken we vaker en sneller de overtreder. Ook zien we nu de eerste goede resultaten van de inzet van watercoaches en de sector zelf door meten op slootniveau. Deze aanpak voor de verbetering van de waterkwaliteit in de tuinbouw wordt onverminderd voortgezet

Ook in de stad moet de waterkwaliteit aantoonbaar beter. De emissies in stedelijk gebied zijn nog steeds te hoog. Ook in het stedelijk gebied willen we beter weten welke stoffen in het water terechtkomen, waar deze vandaan komen en welke effecten zij hebben op waterkwaliteit en natuur. Omdat dit andere stoffen zijn, gaan we samen met kennisinstellingen in stedelijk gebied meten en dat koppelen aan de effecten op de waterkwaliteit en waternatuur

Het CDA streeft naar een goede biodiversiteit in ons gebied. Het aandeel ondergedoken waterplanten moet omhoog.

Wij willen dat er meer reguliere permanente waterbergingen in het gebied komen, die ingezet kunnen worden tijdens zeer natte en droge perioden. Wij willen dat het effluent van Delfland geschikt gemaakt wordt om in te zetten tijdens droge perioden.

5. Rentmeesterschap en een betrouwbaar waterschap

We hebben Delfland niet alleen voor onszelf. We dragen verantwoordelijkheid voor de leefomgeving die we doorgeven aan volgende generaties.

Voor het CDA betekent rentmeesterschap daarom dat we verder kijken dan één bestuursperiode. We willen zorgvuldig omgaan met water, energie, grondstoffen, natuur en publieke middelen.

Afvalwater biedt ook kansen. Het bevat energie en waardevolle grondstoffen die opnieuw kunnen worden gebruikt. We willen daarom blijven zoeken naar mogelijkheden om energie te besparen en terug te winnen en grondstoffen uit afvalwater opnieuw te benutten. Niet omdat innovatie een doel op zichzelf is,

maar omdat slimme oplossingen kunnen bijdragen aan een duurzamer én doelmatiger waterschap.

Rentmeesterschap betekent voor ons ook betrouwbaar bestuur. Delfland moet helder zijn over wat het wel en niet kan, keuzes goed onderbouwen en duidelijk uitleggen waarom maatregelen nodig zijn. Zeker wanneer besluiten grote gevolgen hebben voor inwoners of ondernemers.

Hoofdstuk 2. Veilig water

Hoogheemraadschap Delfland zet veiligheid voorop. Bescherming tegen overstromingen is een kerntaak van het waterschap. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat onze dijken, duinen en kades veilig zijn en dat gemalen, sluizen en watergangen goed functioneren. Dat is van levensbelang voor mens en dier én vormt de basis voor het wonen, werken en ondernemen in ons dichtbevolkte gebied.

Klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling maken deze opgave groter. Daarom wil het CDA werken aan een robuust en weerbaar watersysteem, dat niet alleen bestand is tegen de omstandigheden van vandaag, maar ook kan meegroeien met veranderingen in de toekomst zoals zeespiegelstijging, extremere buien en bodemdaling.

2.1. Dijken, duinen en kades op orde

Delfland beheert ruim 400 kilometer aan dijken en kades. Die moeten veilig blijven en waar nodig worden versterkt. De landelijke waterveiligheidsnormen en het Deltaprogramma Waterveiligheid vormen daarbij belangrijke uitgangspunten.

Waar mogelijk combineren we maatregelen voor waterveiligheid met verbetering van natuur, waterkwaliteit, recreatie en leefomgeving. Bewoners en andere belanghebbenden worden daarbij vroegtijdig betrokken. Ook het regionale watersysteem moet voorbereid zijn op extremere omstandigheden. Bij hevige neerslag moeten we water kunnen vasthouden, bergen en afvoeren; tijdens droogte willen we water juist langer vasthouden. Gemalen, sluizen, watergangen en bergingen moeten daarom als één samenhangend systeem functioneren.

2.2. Delfland denkt mee én bepaalt zijn eigen koers

Waterveiligheid gaat voor het CDA verder dan voldoen aan de normen van vandaag. Besluiten over dijken, kust, woningbouw, infrastructuur en economische ontwikkeling werken tientallen jaren door. Daarom moet Delfland zelf nadenken over hoe ons gebied op lange termijn veilig en leefbaar blijft.

Daarvoor zijn de ontwikkelingen binnen het Nationaal Deltaprogramma belangrijk. In de nieuwe voorkeursstrategie voor Rijnmond-Drechtsteden, 'Ruimte voor waterveiligheid', blijft de huidige combinatie van dijken, stormvloedkeringen en ruimte voor afvoer en berging voorlopig de basis. Tegelijkertijd nemen door klimaatverandering de knelpunten toe en worden alternatieven voor de lange termijn onderzocht.

Ook voor de Hollandse Kust zijn de vooruitzichten relevant. De huidige zandige

kuststrategie – de kust met zandsuppleties laten meegroeien met de zeespiegel – biedt ook bij forse zeespiegelstijging perspectief. Daarvoor zijn op termijn wel grotere hoeveelheden zand en aanpassingen in de uitvoering nodig.

Het CDA wil dat Delfland deze landelijke ontwikkelingen niet alleen volgt, maar een eigen toekomstperspectief en stellingname ontwikkelt. Wat betekenen verschillende keuzes voor de Rijn-Maasmonding voor onze dijken, gemalen, boezems, zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting? Wat vraagt een meegroeiende kust van onze duinen en het achterliggende gebied? En welke ruimte moeten we vandaag al vrijhouden voor maatregelen die in de toekomst nodig kunnen zijn?

Delfland moet die kennis actief inbrengen in het Deltaprogramma Waterveiligheid en de gebiedsprogramma's Rijnmond-Drechtsteden en Kust. Zo zorgen we dat de belangen van inwoners, ondernemers en natuur in Delfland meewegen bij keuzes die bepalend kunnen zijn voor de toekomst van ons gebied.

2.3. Weerbaar Delfland

Daarmee sluiten we aan bij de bredere beweging uit het Deltaprogramma: van maakbaar naar weerbaar. Dat betekent niet dat we minder gaan beschermen. We combineren sterke waterkeringen en een goed functionerend watersysteem met ruimtelijke aanpassing en voorbereiding op extremere omstandigheden.

Daarom willen we waterveiligheid veel sterker verbinden met ruimtelijke ontwikkeling. Nieuwe woningen en infrastructuur die we vandaag realiseren, staan er vaak nog over honderd jaar. We moeten voorkomen dat ontwikkelingen van vandaag noodzakelijke oplossingen voor morgen onmogelijk of onbetaalbaar maken. Niet kiezen is immers ook kiezen.

Een weerbaar Delfland vraagt bovendien om inwoners en ondernemers die weten welke risico's er zijn en wat zij zelf kunnen doen. Calamiteitenplannen van waterschap, gemeenten en veiligheidsregio's moeten op elkaar aansluiten, actueel zijn en regelmatig worden geoefend.

Dit betekent concreet dat het CDA streeft naar:

1. Dijken, duinen en kades op orde. Noodzakelijke versterkingen voeren we tijdig uit en combineren we waar mogelijk met kansen voor natuur, waterkwaliteit, recreatie en leefomgeving. We richten oevers- en kaden waar mogelijk natuurvriendelijk in en maken recreatief medegebruik mogelijk.
2. Een robuust regionaal watersysteem. We investeren waar nodig in gemalen, sluizen, watergangen en waterberging en blijven watergangen goed onderhouden. Daarbij combineren we waar mogelijk waterveiligheid met KRW, ecologie en recreatie. Dit onder de voorwaarde dat er ook vanuit die bredere opgaven en belangen financiële verantwoordelijkheid wordt genomen.

3. Een eigen toekomstperspectief voor waterveiligheid. Delfland brengt in beeld wat zeespiegelstijging en toekomstige keuzes voor Rijn-Maasmonding en Hollandse Kust betekenen voor het beheergebied en ontwikkelt daarop een eigen koers.
4. Actief positie innemen in het Deltaprogramma. Delfland brengt zijn belangen en kennis actief in bij Deltaprogramma Waterveiligheid, Rijnmond-Drechtsteden en Kust en bereidt zich tijdig voor op toekomstige systeemkeuzes.
5. Ruimte voor toekomstige oplossingen. Bij woningbouw, infrastructuur en andere langjarige investeringen houden we rekening met ruimte die later nodig kan zijn voor dijken, kust en watersysteem. Dit betekent ook zorgen voor voldoende waterberging bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, maar ook in de huidige situatie (waterberging op schoolpleinen).
6. Het CDA wil meer (zoet)water bufferen en vasthouden om beter voorbereid te zijn op droge perioden. Meer water vasthouden vraagt tegelijkertijd om extra aandacht en waar nodig investeringen in waterveiligheid en het voorkomen van wateroverlast: er moet voldoende ruimte en capaciteit blijven om bij extreme neerslag water veilig te bergen en af te voeren. Dat kan aanpassingen vragen aan kades, gemalen en watergangen. Goed onderhoud en zorgvuldig baggeren zijn daarbij belangrijk, met oog voor de stabiliteit van kades tijdens droge perioden én waar mogelijk in combinatie met ecologie en recreatief gebruik.
7. Innovatie en kennis. We benutten innovatieve technieken en investeren in monitoring en kennisontwikkeling, onder meer rond de stabiliteit van dijken en kades tijdens langdurige droogte.
8. Bewust en voorbereid. Delfland vergroot het waterbewustzijn van inwoners en ondernemers en zorgt samen met andere overheden voor actuele en regelmatig geoefende calamiteitenplannen.
9. Financieel verantwoord investeren: noodzakelijke investeringen tijdig doen, lasten en schulden beheersbaar houden en voorkomen dat uitstel of keuzes van vandaag de rekening doorschuiven naar toekomstige generaties.

Hoofdstuk 3. Schoon water

Per dag spoelen wij ongeveer 130 liter water per persoon door het riool. Delfland zorgt dagelijks voor de zuivering hiervan en van het afvalwater van bedrijven. Met de komst van de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater zullen we het afvalwater nog beter moeten zuiveren. We streven er naar om de kosten van het verwerken van afvalwater voor de burger niet te veel te laten stijgen en tegelijkertijd de kwaliteit te verbeteren. Dat kan ook door het produceren van energie en grondstoffen uit afvalwater. De nieuwe waterzuivering de Vergulde Hand biedt kansen om meer grondstoffen terug te winnen (zoals groen gas, warmte, CO2 en fosfaat) en schoon water aan ons watersysteem terug te leveren.

De waterkwaliteit in ons gebied moet beter. Schoon oppervlaktewater is nodig voor bewoners in de stad, voor land- en tuinbouw en voor planten en dieren. Het CDA wil een gezond leefmilieu en daarom een verdere verbetering van de waterkwaliteit, met de nadruk op preventie. Wat er niet in komt, hoeft er ook niet uit. Verbeterde innovatieve technieken en gedragsverandering helpen hierbij.

Uitdaging voor de komende jaren is het sluiten van kringlopen in de waterketen en het (terug) winnen van energie en grondstoffen uit het afvalwater, evenals het verminderen van de hoeveelheid slib. Daartoe werkt het waterschap samen met anderen aan innovatieve technieken, zoals Torwash en het opwekken van groen gas. Duurzaamheid en doelmatigheid gaan hierbij hand in hand. Met nieuwe technieken op de zuivering verwijderen we medicijnresten en andere ongewenste stoffen.

'Nieuwe' verontreinigingen, zoals medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën staan de komende jaren hoog op de agenda. Voorkomen moet worden dat deze stoffen via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht komen. Hiertoe wordt ook in Europees verband samengewerkt; verontreinigingen in het water kennen vaak geen grenzen.

Het CDA wil dat de waterschappen blijven werken aan natuurlijk en ecologisch gezond water. Het is in ieders belang dat planten en dieren in het water kunnen blijven leven.

We vinden het daarom bijvoorbeeld belangrijk om watergangen, conform de Europese kaderrichtlijn water, duurzaam in te richten en zo nodig vispassages aan te leggen. Dit zorgt, behalve voor meer waterberging, voor een grotere variatie aan flora en fauna, gezonde populaties en een gezonder milieu. Daar kunnen bewoners en recreanten ook van genieten.

Dit betekent concreet:

1. Samen met gemeenten wordt gewerkt aan een betere aansluiting tussen de riolering- en zuivering.
2. Daar waar nog gemengde rioolstelsels liggen, wordt schoon regenwater

(in samenwerking met gemeenten) afgekoppeld en niet langer afgevoerd naar de rioolwaterzuivering. Dit met het oog op de frequentere en heviger buien door klimaatverandering. Een goede stap is het ontkoppelen van regenpijpen.

3. We zetten in op meer duurzame oplossingen voor afvalwater.
4. Samen met inwoners en andere partners voorkomen we dat medicijnresten, microplastics en resistente bacteriën in het oppervlaktewater komen. Dat kan bijvoorbeeld door bronaanpak.
5. We winnen energie en grondstoffen terug uit het afvalwater, zoals groen gas en cellulose.
6. De glastuinbouw zorgt, zoals afgesproken, dat er geen emissies naar het oppervlaktewater meer zijn. We gaan door met de risico-gestuurde aanpak en watercoaches, want dit werkt. We stimuleren het meten door de sector zelf.
7. Door betere meetmethodes pakken we vaker en sneller de overtreder. Schade door vervuiling wordt verhaald op de overtreder.
8. We stimuleren terreinbeheerders en bewoners om chemievrij onkruidbeheer toe te passen.
9. Met de zorgsector wordt samengewerkt om de hoeveelheid medisch/chemisch afval dat in het afvalwater terecht komt, te reduceren.
10. Schadelijke invasieve exoten zoals de Amerikaanse rivierkreeft bestrijden we.
11. Met andere overheden zetten we in op het voorkomen van blauwalg in zwemwater.

Hoofdstuk 4. Voldoende water

Het CDA zet zich in voor een zorgvuldig gebruik van water door iedereen. Maatregelen om water vast te houden, zijn nodig, evenals innovaties van hergebruik van water om verspilling tegen te gaan. Benutten van wateropslag in de bodem biedt kansen. Meer ruimte voor water is nodig, om zo extra opslagcapaciteit te hebben voor opvang bij heftige buien en voor reserve bij droogte.

Voor droge periodes zoals afgelopen zomer is het belangrijk om water vast te houden en om voldoende wateraanvoer te hebben. Delfland is erg afhankelijk van de aanvoer vanuit het Brielse Meer en de KWA. Wij willen deze systemen beter beschermen. Samenwerking met andere waterschappen is hierbij noodzakelijk om droge perioden door te komen. Bufferen van water in het regenseizoen door watervragers zal noodzakelijk zijn en de inzet van effluent zal steeds belangrijker worden.

Delfland zet zich in voor een goed en robuust waterbeheer om bij dreigende wateroverlast snel water af te voeren. Er is meer ruimte nodig voor waterberging in zowel stedelijk als het buitengebied. Meer groen (zoals groene daken, schoolparken) en vasthouden van water leidt tot verkoeling, betere ecologie en tegengaan van hittestress. Samen met gemeenten wil het CDA actief oplossingen creëren en faciliteren voor de reductie van verhard oppervlak in de bebouwde omgeving.

Het CDA vindt dat het recreatief medegebruik moet worden benut en gestimuleerd, zodat bewoners plezier beleven aan het water. Dit wordt onder andere in overleg met de belangenverenigingen (sportvissers, gildes en recreatievaart) vastgelegd en uitgevoerd, zodat iedereen kan genieten van onze watergangen en plassen en weet waar hij of zij zich aan te houden heeft.

Om de economische en ecologische waarde van de gronden in de kustgebieden te behouden, zetten we ons in om de verzilting tegen te gaan. Deze neemt toe door de zeespiegelstijging en bodemdaling. Voldoende beschikbaarheid van zoet water is van essentieel belang voor de natuur en agrarische sector in onze delta. Goed samenwerken met o.a. Rijkswaterstaat en andere waterschappen is hiertoe een randvoorwaarde.

4.1. Exoten

Door import en gebruik in particuliere vijvers verstoren exoten steeds meer het ecosysteem in het oppervlaktewater. Exoten zoals de muskusrat belemmeren de water aan- en afvoer, ondermijnen de dijken en verstoren het recreatief gebruik van het oppervlaktewater. Vroegtijdige signalering en aanpak is nodig om de gevolgschade te voorkomen en de kosten te beperken. De Amerikaanse rivierkreeft zorgt voor afkalvende oevers en een flinke achteruitgang van onze waternatuur. Het actief afvangen is de enige oplossing op dit moment om de

schade van de rivierkreeft in te dammen. Door flauwe natuurvriendelijke oevers aan te leggen, wordt de opmars ook verminderd.

4.2. Industrie

Verschillende bedrijfstakken maken gebruik van oppervlaktewater voor hun productieproces. Hiervoor is voldoende en schoon water een randvoorwaarde. De kwaliteit van het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen kan door geavanceerde procesregelingen steeds beter worden beheerst. Hierdoor is het ook steeds beter geschikt als industriewater.

Dit betekent concreet:

1. Bij inrichting van stedelijk gebied dient aandacht te zijn voor tijdelijke opslag van water in de vorm van aanleg van waterpleinen en verlaagde aanleg van de straat.
2. Verdroging van natuurgebieden gaan we tegen door meer vasthouden van water en beter omgaan met stuwen in het gebied.
3. Tegen hittestress is meer ruimte voor water en groen in het stedelijk gebied nodig, wat als neveneffect ook de leefbaarheid, ecologie en noodzakelijke berging van water heeft.
4. Het gebruik van groene daken, groene schoolpleinen en waterbergingen, zoals watertonnen, in woonomgevingen willen we stimuleren, o.a. door uitbreiding van de stimuleringsregeling.
5. Het bevorderen van Rainlevelr bij tuinders, zodat flinke hoosbuien goed opgevangen kunnen worden.
6. Het faciliteren van recreatief medegebruik van watergangen en plassen.
7. Gevolgschade door exoten zoals de Amerikaanse rivierkreeft beperken door een vroegtijdige aanpak en te werken aan bewustwording van dit probleem bij het grote publiek met een verbod op import en handel van exoten o.a. via detailhandel. Ook proeven met afvangen zijn nodig naast een lobby bij het Rijk om het vangverbod op te heffen.
8. Samen met gemeenten, provincies en het Rijk eraan werken dat er, ook in periodes van grote droogte, voldoende zoet water beschikbaar is in de regio.

Hoofdstuk 5. Betaalbaarheid en organisatie

Het CDA wil dat er doelmatig en verantwoord met uw geld wordt omgegaan. Dat betekent dat we transparant willen zijn: wat geven we waaraan uit? Dat moet voor iedereen zichtbaar zijn. Rekeningen mogen niet worden doorgeschoven naar 'later'. Als de inkomsten niet toereikend zijn om alle plannen te betalen, zullen ambities moeten worden bijgesteld, uitgesteld of soberder uitgevoerd. Maar nooit ten koste van de veiligheid, waterkwantiteit en waterkwaliteit.

Het CDA wil een doelmatig, doeltreffend en rechtmatig handelend bestuur en organisatie.

Dit betekent concreet:

1. Bij investeringen durven waterschappen nieuwe modellen te ontwikkelen, bijvoorbeeld door een rioolwaterzuiveringstaak te zien als bron voor grondstoffen en energie (circulaire economie). Wij schuwen discussies over een verdienmodel voor waterschappen hierin niet. Daar waar wet- en regelgevingen dit beperken, zoekt het CDA de landelijke overheid op om dit te veranderen. Inkomsten komen dan altijd weer ten goede aan de samenleving.
2. Om voldoende investeringen te kunnen blijven doen, streven we constant naar hogere efficiëntie en kostenbesparing. Het CDA vindt dat er zuinig met middelen moet worden omgegaan.
3. De schuldenlast van Delfland mag niet te veel stijgen. De Netto Schuld Quote, de netto schuldpositie ten opzichte van de jaaromzet, mag niet structureel boven 250% uitkomen.
4. Lastenverzwaring en tariefstijging moet zoveel mogelijk beperkt worden, al is een discussie hierover nooit te voeren zonder de vraag te stellen welke kerntaken het waterschap moet uitvoeren.
5. Solidariteit staat hoog in het vaandel, maar ook dat de kostenveroorzaker betaalt.
6. Vanuit de gedachte 'meer samenleving, minder overheid' werken we aan een efficiëntere organisatie, waarbij aansluiting met de samenleving centraal staat. We hebben dat direct gemerkt in tijden van wateroverlast en droogte. Concreet hebben we geleerd dat we samen met anderen werken aan opslaan van water.

7. Door de koppeling met andere projecten in de openbare ruimte, 'werk met werk' maken, zorgt Delfland voor kostenreductie en toename van de kwaliteit van de leefomgeving.
8. Om het voorziene tekort aan technisch personeel het hoofd te bieden, wil het CDA stevig inzetten op het werven van goed en gemotiveerd personeel. Dit kan door uitdagende projecten te doen, goede ontwikkelingsmogelijkheden te bieden ook voor zij-instromers en het salarishuis op orde te houden. Speciale focus is er om Mbo'ers te werven. Wij hebben behoefte aan meer praktisch geschoold personeel.
9. We beperken de vergadertijd en het maken van beleidsnota's. Delfland is een uitvoeringsorganisatie met focus op goed waterbeheer.
10. Het CDA benadrukt het belang van het structureel versterken van de weerbaarheid van de organisatie, bijvoorbeeld op het gebied van cybersecurity maar ook op het gebied van kritieke installaties.

Hoofdstuk 6. Duurzaamheid

Waterschappen zetten zich actief in voor het behoud van grondstoffen en schoon water in een gezonde natuur met voldoende biodiversiteit. Beheren en beheersen zijn niet voldoende. Om een betere samenleving achter te laten zijn inspanning, creativiteit en innovatie nodig. Uitgangspunten daarbij zijn een optimale balans tussen mens en aarde met de nadruk op de circulaire economie en behoud van grondstoffen.

Het CDA zet in op onderzoek en de toepassing van nieuwe technieken voor terugwinning van grondstoffen. Bij de huidige wijze van zuiveren gaan belangrijke grondstoffen verloren, zoals fosfaat en stikstof. Daarnaast zijn bio plastic en cellulose stoffen die we kunnen hergebruiken als grondstof. We richten ons op volledige circulariteit van het Hoogheemraadschap van Delfland.

De waterschappen leveren een belangrijke innovatieve bijdrage aan de energietransitie. Al meer dan 40 jaar gebruiken waterschappen zuiveringsslib voor het opwekken van energie door vergisting. Met deze ruime ervaring zijn verschillende zuiveringen uitgebouwd tot energiefabrieken.

Het CDA zet in op gezuiverd en schoon water dat probleemloos kan worden gebruikt door agrarische bedrijven, industrie en voor recreatie. Door samenwerking met andere overheden, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven lossen we problemen gezamenlijk op. Dit allemaal vanuit het landelijk 'Deltaplan Waterkwaliteit en zoetwater'.

Uit onderzoek bij zorginstellingen, rioolwaterzuiveringen en het oppervlaktewater blijkt dat er resten van geneesmiddelen en andere natuurvreemde stoffen in het watermilieu terecht komen die niet worden verwijderd of afgebroken. Het RIVM heeft aangegeven dat het watermilieu hierdoor wordt beïnvloed of zelfs wordt verstoord. Hoewel het effect op lange termijn nog moeilijk is te voorspellen, vindt het CDA dat gezamenlijk met betrokken partijen (producenten, verstrekkers, zorginstellingen, gemeenten en waterschappen) moet worden gewerkt aan oplossingen. Naast aanpak aan de bron is het toevoegen van een aanvullende zuiveringstrap bij de rioolwaterzuiveringen noodzaak.

Doordat het gezuiverde water van de rioolwaterzuiveringen steeds schoner wordt en constanter is van kwaliteit, is het ook steeds beter geschikt als industriewater. De rioolwaterzuiveringsinstallatie als (industrie)waterfabriek vindt mede daardoor steeds meer opgang. Een aanvullende trap voor verwijdering van resten van geneesmiddelen biedt kansen voor de afzet van het gezuiverde water voor industriële toepassingen. Voor de toekomst kan dit betekenen dat de locatie van een rioolwaterzuivering mede wordt bepaald door de mogelijkheid van de afzet van het schoon water aan de industrie.

6.1. Water over de grens

Water trekt zich niets aan van landsgrenzen en Nederland heeft als benedenstrooms gelegen land bij uitstek belang bij een aanpak van waterproblemen op het niveau van grensoverschrijdende stroomgebieden. Schoon water in de grensoverschrijdende rivieren en waterlopen, hoogwaterbescherming voor Nederlanders in de regionale riviersystemen en klimaatverandering zijn onderwerpen die de waterschappen met de Europese partners verder op moeten pakken. Denk hierbij aan het waarborgen van veiligheid en voorkomen van overlast bij hoogwatersituaties zoals deze zich de afgelopen jaren regelmatig hebben voorgedaan.

De toenemende perioden van droogte en watertekorten vragen om nieuwe oplossingen en een gebiedsgerichte aanpak op stroomgebiedsniveau, waarbij de grens geen belemmerende factor is.

6.2. Internationale samenwerking

De waterschappen delen de eigen kennis en expertise ook met andere landen om het waterbeheer aldaar op orde te krijgen. Ze worden hierin financieel ondersteund door het Rijk. De waterschappen leren hier ook zelf van en vergroten zo de eigen innovatiekracht. Voor medewerkers is het een kans om nieuwe ideeën en ervaringen op te doen, waar het Delfland weer van profiteert. Het maakt het Delfland tot een aantrekkelijke werkgever.

Dit betekent concreet:

1. Omgaan met klimaatveranderingen en verbeteren van de waterkwaliteit zijn de centrale duurzaamheidsopgaven.
2. Het CDA vindt dat 'hinderende wet- en regelgeving' nog steeds een aandachtspunt. Denk hierbij aan het transport van voedingsstoffen naar gebieden waar deze voor de bodemvruchtbaarheid gewenst zijn.
3. Het CDA vindt dat het voor de productie en afzet van herwinbare producten samengewerkt moet worden met meerdere waterschappen, zodat professionele verbeteringen en kwaliteitsbewaking plaatsvinden.
4. Het CDA zet in op waterschappen als energieleveranciers, voornamelijk voor eigen gebruik. Naast energiebesparing op alle grote waterschapswerken optimaliseren we de opwekking en levering van duurzame energie.
5. Het CDA wil dat medewerkers zich ontwikkelen in nieuwe technieken en technologie, bijvoorbeeld bij dijkinspecties en toezicht op illegale lozingen.
6. Dat waterschappen 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' is voor het CDA vanzelfsprekend.

Hoofdstuk 7. Samenvatting

Het CDA wil werken aan een veilig, schoon, weerbaar en betaalbaar Delfland. We bouwen voort op eeuwenlange ervaring met waterbeheer, maar bereiden ons tegelijkertijd voor op een toekomst met meer weersextremen, zeespiegelstijging, bodemdaling en toenemende druk op de ruimte. Daarbij maken we de beweging van maakbaar naar weerbaar: beschermen waar het moet, aanpassen waar het kan en samen voorbereid zijn op wat komt.

7.1. Koers

Samengevat kiest het CDA voor de volgende koers:

- 1. Samen werken aan een toekomstbestendig Delfland**
Waterbeheer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Delfland werkt actief samen met inwoners, ondernemers, glastuinbouw, natuurorganisaties, kennisinstellingen en andere overheden. We willen dat beter inzichtelijk wordt gemaakt welke watercondities inwoners en ondernemers kunnen verwachten, zodat iedereen vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid kan bijdragen.
- 2. Een veilig Delfland**
Dijken, duinen, kades, gemalen en watergangen moeten op orde zijn en waar nodig tijdig worden versterkt. Tegelijkertijd kijkt Delfland verder vooruit. We willen dat Delfland een eigen toekomstperspectief ontwikkelt voor waterveiligheid en actief positie inneemt bij de voorbereiding van keuzes binnen het Deltaprogramma Waterveiligheid, Rijnmond-Drechtsteden en Kust. Delfland moet niet alleen beheerder zijn van het watersysteem van vandaag, maar mede vormgeven aan het watersysteem van morgen.
- 3. Weerbaar tegen extremen**
Weerbaar tegen te veel, te nat, te weinig en te zout water. We willen dat Delfland investeert in waterberging, gemalen en het vasthouden en hergebruiken van zoet water. Maatregelen tegen droogte bekijken we in samenhang met waterveiligheid en wateroverlast. Meer water vasthouden kan immers ook extra investeringen vragen om bij extreme neerslag voldoende water veilig te kunnen bergen en afvoeren. Innovatieve oplossingen, onder andere in de glastuinbouw, krijgen daarbij ruimte.
- 4. Voldoende én schoon water voor mens, natuur en economie**
We gaan zuinig om met zoet water, stimuleren hergebruik en onderzoeken hoe gezuiverd afvalwater verantwoord kan worden ingezet. De waterkwaliteit moet aantoonbaar beter. Met betere

metingen sporen we vervuiling sneller op, werken we samen met tuinders en kennisinstellingen en pakken we overtreders stevig aan. Ook vervuiling vanuit stedelijk gebied krijgt nadrukkelijk aandacht. We investeren daarnaast in biodiversiteit en gezond onderwaterleven.

5. Water en ruimte vanaf het begin verbinden

Water moet vanaf het begin onderdeel zijn van keuzes over woningbouw, infrastructuur, natuur, energie, landbouw en glastuinbouw. CDA ziet graag dat Delfland daarom actief aan tafel zit bij ruimtelijke ontwikkelingen. We zorgen voor voldoende ruimte voor groen en water en voorkomen dat ontwikkelingen van vandaag noodzakelijke oplossingen voor morgen onmogelijk of onbetaalbaar maken. Niet kiezen is ook kiezen.

6. Ruimte voor initiatief, innovatie en slimme combinaties

We benutten kennis en initiatieven uit de samenleving. Waar mogelijk combineren we waterveiligheid en waterbeheer met natuur, KRW-doelen, recreatie en een aantrekkelijke leefomgeving. We stimuleren innovaties die bijdragen aan klimaatbestendigheid, waterkwaliteit, waterveiligheid, energiebesparing en het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater.

7. Betaalbaar waterbeheer met de basis op orde

We doen noodzakelijke investeringen tijdig, omdat uitstel uiteindelijk duurder kan uitpakken. Tegelijkertijd blijven we scherp op doelmatigheid en uitvoerbaarheid, houden we waterschapslasten en schulden beheersbaar en kijken we naar kosten én baten op lange termijn. Sober en doelmatig waar het kan, investeren waar het moet. We schuiven de rekening niet door naar toekomstige generaties.

8. Een betrouwbaar en begrijpelijk waterschap

Delfland staat midden in de samenleving. We leggen helder uit wat het waterschap doet, waarom keuzes nodig zijn en wat inwoners en ondernemers zelf kunnen doen. We betrekken belanghebbenden tijdig, zijn duidelijk tijdens calamiteiten en zorgen samen met andere overheden voor actuele en regelmatig geoefende calamiteitenplannen.

Zo geven we invulling aan rentmeesterschap, solidariteit, rechtvaardigheid en gespreide verantwoordelijkheid. We leren van het verleden, handelen in het heden en investeren in de toekomst. Samen werken we aan een weerbaar Delfland: veilig en leefbaar, met voldoende schoon water en perspectief voor inwoners en ondernemers – voor onszelf én voor de generaties na ons.

7.2. Wat willen we bereiken in 2031?

1. We kunnen meer water vasthouden én veilig bergen en afvoeren. De mogelijkheden voor tijdelijke en permanente waterberging zijn uitgebreid, onder andere door uitbreiding van Rainlevelr, en er is

duidelijk welke aanvullende capaciteit van gemalen, watergangen en bergingen nodig is om toekomstige extremen op te vangen.

2. We weten beter waar vervuiling vandaan komt en pakken die gericht aan. Het meetnet voor waterkwaliteit is uitgebreid in zowel glastuinbouw als stedelijk gebied. We stimuleren tuinders om zelf te meten en gebruiken betere meetmethoden om vervuilingsbronnen sneller op te sporen en overtreders gericht aan te pakken. We stimuleren initiatieven zoals het initiatief de Transparante Tuinder. Daarnaast werken we hiervoor aan vermindering van het antibioticagebruik in de dierhouderij.
3. In 2031 moet minimaal 25 % van de wijken in het stedelijk gebied en minimaal 50 % van het bebouwd landelijk gebied (bijvoorbeeld glastuinbouw) meetapparatuur voor het oppervlaktewater hebben. Zo kunnen gemeenten en waterschappen beter meten waar wat wordt geloosd.
4. Alle bewoners van het gebied moeten in 2031 weten dat je geen frituurvet of medicijnresten in het toilet of in de gootsteen moet lozen. Iedereen moet weten hoe je dit dan opvangt en waar je het vervolgens laat. Het voorlichtingsmateriaal is begrijpelijk voor iedereen.
5. Over 4 jaar weet minimaal 25% van de bewoners wat een waterschap is en wat de belangrijkste taak is. Al het voorlichtingsmateriaal zal begrijpelijk en helder zijn voor iedereen.
6. Varen en zwemmen zijn leuke en makkelijke manieren om mensen het watersysteem te laten ervaren. Delfland gaat in ieder geval met 3 gemeenten gezamenlijk baggeren om varen beter mogelijk te maken. Zo maak je werk met werk. Waar mogelijk worden routes opengesteld om te varen.
7. Delfland wil over 4 jaar de hoeveelheid medicijnresten in het oppervlaktewater met 30% teruggedrongen hebben. Dit is gezien de vergrijzing een behoorlijke opgave. Dit gebeurt met techniek, voorlichting en gedragsverandering. Delfland werkt dan volledig samen met de relevante zorgverleners en betrokken organisaties. Daarnaast werken we hiervoor aan vermindering van het antibioticagebruik in de dierhouderij.
8. Een aantrekkelijke woonomgeving nodigt uit tot bewegen en leidt tot een gezonder bestaan en minder medicijngebruik. Delfland zit actief aan de tafels waar wordt gewerkt aan de inrichting van de leefomgeving. Voldoende wateropvang en groen hoort hierbij. Daarmee spelen wij meteen in op de klimaatverandering.
9. De zwemwaterkwaliteit in bijvoorbeeld het Wilhelminapark, de Krabbepas, de Dobbepas en het Delftse Hout is over 4 jaar met 25% verbeterd. Wij willen dat mensen meer dagen per jaar kunnen zwemmen en genieten van het water.

10. Door klimaatverandering zullen dijken en kades versterkt moeten worden. Het CDA streeft hierbij naar innovatieve oplossingen.
11. Delfland werkt samen met het rijk, bedrijfsleven en de Unie van Waterschappen om meer mensen hun omgeving te laten vergroenen. Dit is belangrijk om hoosbuien op te vangen. De riolen kunnen het niet alleen aan en overstort vanuit de riolen willen we immers zo veel mogelijk voorkomen. Een groene tuin helpt om hoosbuien op te vangen, zodat er minder water naar het riool stroomt. Acties met bijvoorbeeld tuincentra helpen bewoners om de tuin te vergroenen. In 2031 doet 95% van de tuincentra binnen Delfland hier aan mee. Ook komen er duidelijke regels voor de aanleg van vervangende wateropvang in geval van verharding en bebouwing.
12. Gezamenlijke zuivering van afvalwater door tuinders wordt gestimuleerd. In het huidige initiatief in Hoek van Holland werkt Delfland samen met tuinders. Wanneer blijkt dat deze methode succesvol is, krijgen alle tuinders die in een gebied liggen waarin gezamenlijk zuivering mogelijk is, de gelegenheid zich hierbij aan te sluiten.
13. In 2031 heeft het hoogheemraadschap van Delfland actief meegewerkt aan de toepassing van 5 innovatieve producten of projecten. Het gaat daarbij om producten of projecten die klimaatverandering opvangen, een bijdragen leveren aan de waterkwaliteit, het veiliger maken van Delfland voor de 1,3 miljoen inwoners, het bevorderen van de recreatie op of in het water, energiezuiniger werken of de grondstoffen uit het afvalwater hergebruiken.
14. Naast de reeds geplande grootschalige waterbergingen wijst Delfland gebieden aan die groen blijven om water op te vangen in tijden van hoosbuien of als extra reservoir voor droge periodes. Dat kan ook in het bebouwd gebied en ondergronds.